

A kepe-rendszer.

E czim alatt Rédiger G. paptársunk a Goró irata nyomán egy cikket bocsátott közre a Ker. Magvető 9-ik kötete 2-ik füzetében, hozzá mellékelvén észrevételeit is. Hogy e kérdést, mely tudomásom szerint még nyilvánosságra hozva nem volt, csak legfennebb meghitt baráti öszszejöveteleink alkalmával panaszkodánk annak ránk, belső emberekre sulyosan nehezülő hiányairól, — hogy e kérdést mondom t. barátunk világgá bocsátotta, úgy hiszem a közügynek általa méltánylandó szolgálatot tett. Nemcsak azért pedig, mert ez által képv. és főtanácsunk tagjainak figyelmét e halaszthatlan orvoslást igénylő sebre irányozta, melynek tapintatos és célirányos gyógyításával igen szerves öszszefüggésben van a lenni vagy nem lenni kérdése egyházunkat illetőleg; hanem azért is, mert ez által minket is, kiket az ügy jelen stadiumban maradása, vagy százas nyugalmából való előnyös felköltése szintén közelről érdekel, saját példájával felhivott elmondani, mit e tárgyban tudunk, ha evel bármi keveset a fenforgó ügy lendületére egyházunk és magunk közös érdekében tehetnénk. Bármily nagy érdeme legyen egy festő művésznak egy korszakot alkotó kép megalkotásában, ki művészetéhez a megkívántató festékeket és a vásznat szolgáltatta, ha parányi mértékben is, osztályosai dicsőségének.

A kepe-rendszer közvetve vagy közvetlen befolyással van egyházunk anyagi életére úgy, mint az erkölcsi és szellemire. Miután ennek igazságáról tökéletesen meg vagyok győződve, s miután a tisztelt szerkesztő ur is Rédiger barátunk cikkére tett észrevételeiben azon óhajtásának ad kifejezést, hogy örülne, ha ez irányban egy kis eszmecsere indulna meg folyóiratunkban: bátor vagyok én is eszméimet e tárgyban kinyilvánítani; remélvén, hogy netaláni eltérő de saját meggyőződésemet kifejező nézeteim csak a nagy egész kidomborodását eszközlendik.

Mindenek előtt az a kérdés: gyökeres változtatást akarunk-e a kepezésben, vagy csak fél rendszabályokat alkalmazunk? Ha va-

lami célszerű s könnyen kivihető reformokkal tudna hirtelenében valaki eléállani, úgy hiszem nem lenne elvétett dolog a jelen rendszernél mást alkotni. A míg pedig ily valaki találkozónék, én egyet emlitek megvitatás végett. Meglehet sokak előtt e folyóirat olvasóinál ismeretes, s épen azért nem is akarom a feltalálás kolumbusi dicsőségét magamnak tulajdonítani; de mert lehetnek, kik előtt újság, elmondom úgy, a mint a Prot. egyh. és iskolai lap valamelyik számában olvastam.

Hozatnék bé az egyházi adó, még pedig oly formán, hogy a 16 vagy 20 éves, vagy eshetőleg kisebb egyén is már alája essék; egy személy hogy menyinit fizessen, s általában a módozatok részletesebb körülírása, későbbi munka lenne. Ez egyházi adó felszedése egy e végre állítandó pénztárnok, a reá való szigorú felügyelet a körü vizsgálószerék kötelessége lenne. A pénztárnok az esperesnek, ez egy e célra szervezendő pénztárba szolgáltatná bé a bégyült egyházi adót, s a belső emberek körülbelől szolgálatuk mekkorasága szerint, vagy e végre más kulcsot is lehetne találni, e pénztárból vennék fizetésöket havonként vagy évnegyedenként.

Kettős célú látok én ebben elérve. Egyik az, hogy a belső emberek kellő időben, s pontosan megkapnák fizetésöket, s a pap és hallgatóság közti kellemetlen surlódások, melyek sok helyt végletekig mennek, s útját vágják a pap további erkölcsi hatásának, ki lennének kerülve. A másik tán még fontosabb cél az lenne, hogy a belső emberek függetlenekké tétetnének a néptől, s nem kellene azon egyaránt szeméremsertő és lealázó kisebbitést hallani akárhány, minden erkölcsiséget levetkezett kedves hiveinktől: mi tartjuk, a mi zsirunkon él stb., s a pap bátrabban szólhatna akárhányszor s ostorozhatná az uralkodó bünöket s visszaéléseket, nem félvén a népegy és hivatala elvesztésétől.

Ez, miután magunkat kislelküleg az állam karjai közé dobni nem akarjuk, minden keblileg létesíthető módok közt a legjobb és legtisztább lenne. Csak bizony a régi állapotból az újba való átlépés egy könnyen nem esnék meg. Ki rózsát akar szedni, itt igazán a tövissek szúrására számíthatna.

Azonban, ha ezt ez idő szerint kivihetlennek tartjuk, alkudjunk meg a körülményekkel s a jeleni kepe-rendszeren, hol megszakadozott, foltozgassunk, hogy míg újabbra telnék a pénz, viselhecssük; úgy is a szegény ember foltosan többet szokta viselni ruháját.

Véleményem szerint a kepe az egész státusban, hol kepe-váltás még nincs, egyformásítani kellene, hogy az időn-

ként változó esperesek ellenőrizhessék körük ekkléziáiban a kepezést. E végre, mint Rédiger is ajánlja, a kepe nem ház, hanem tekintettel a vagyonra, személy szerint vettessék ki; vagy legalább legyen kimondva, hogy a fiu, miután megházasodott, ha apjával lakik is, külön képét fizessen; az-az, ha két vagy három család együtt lakik, fizessen mindenik aránylag valamennyi képét.

Az egész bér különböző helyen különböző számú kalongyáktól van függővé téve. A kereszturi körben tán a legtöbb helyen 16 kalongyától kell egész, az-az két kalongya képét adni. Kinek tizenhatnál kevesebb terem, 8 kalongyáig, fizeti a fennebbinek felét, 8-nál kevesebbel bíró, vagy a kinek egy szál buzaféléje sem terem, vékával fizet. Én részemről újítás esetén az egész bér alapjául csak 10 kalongyát, a félnek öt kalongyát tennék. A kinek semmi gazdasága nincs, fizessen a papnak egy véka buzát vagy török-buzát és zabot, a mesternek felét. Enynyit napszámával is kikereshet. Zabbért kalongyául fizetni a búzabér arányában tartozik minden olyan gazda, ki a búzabért kalongyául adja, ha zabja nem terem, fizessen helyette zabot, vagy a bor földjén bort.

Fát tartozik adni minden gazdasággal bíró családfő egy szerkérral; az őszeses fabér két harmada a papé, egy harmada a mesteré. A vékások, kik fabért nem fizetnek, vágják fel.

A szegény özvegy aszszonyok, és a hol cigányok fordulnak elé polgáriasult állapotban, mint pl. nálunk is, ezek tegyenek két napszámot. De minthogy a kepe-napszámot megkapni a maga idejében egyértelmű a bölcsesség kövének feltalálásával, lévén az halasztgatva első kapálásról a másodikra, erről a szánacsinalás-, aratás- vagy törökbúzaszedésre, míg minden mezei munka elfogy, s a végin a napszám lefizetése a nagy harang kontójára íródik; hogy ez a hurczolódás kikerülve legyen, tétessék törvénytényé, hogy ha az első felszólításra ki nem állnak az illetők, fizessenek mintegy büntetésül is 1 frtot. Erre, szigoruan végrehajtva, egyébaránt csak egy pár évig lesz szükség, azután önkéntesen előállanak.

Továbbá méltányosnak és igazságosnak látnám, hogy, mint ez kolozsvári anya-ekkléziánkban is van, a keresztelés, esketés és temetésért palástdíj állittassék. Hisz a rendes képéért a rendes isteni szolgálat megvan. A keresztelés és esketésért némely helyeken jelenleg is van ugyan valami díjazás, de a temetésért tudomásom szerint semmi sincs, épen hogy a torba elhivják, ki el akar menni. A keresztelésre szabnék 30—50 krt, az esketésre 50—80 krt. A temetést pedig három osztályba soroznám. A könyörgéssel

való temetés lenne 50 kr, az órárcziós 1 frt, a prédikáció 1 frt. 50 kr. Ugy hiszem egyik díj sem mutat túlcsgázott követelésre, s mégis a helyzeten a jelen körülmények közt is lendítene valamicskét. A temetésnek illetén béosztása különösen előidézhetné azon óhajtott kort, melyben mindenki halottja eltemetésére elégségesnek találná a könyörgést.

Ugy szintén az anyakönyvi kiadványok díját is egyformásítani igen óhajtandó lenne; mert ezekre is áll a közmondás: a hány ház vagy is pap, anynyi szokás. Egyik fizettet 20, a másik 30, a harmadik 35 krajczárt s így tovább; a miből a nép azon épületes következtetést húzza a másiknál többet követelő papra, hogy biz ez őket igen is húzza.

Hátra van még szólanom a legfontosabb és ránk nézve legterhelőbb ügyről, értem a belső emberek gazdaság folytatását. Erre nézve az volna óhajtásom, s úgy hiszem velem együtt sokaké, hogy a gazdaság merőben vételessék el a belső emberektől, ide nem értve a belsőségeket (gyümölcsös, veteményes kertek), s a gazdaság helyett adjon az ekklézsia egy illetékes bizottmány által megítélt, s a gazdaság jóvedelmével arányosított menyyniségű pénzfizetést, s az ekklézsia a maga számára kezelje vagy kezeltesse a birtokot. Hogy a gazdálkodással a belső emberek többé terhelve ne legyenek, úgy hiszem, ennek nagyon is eljött az ideje. Mikor az ekklézsiák a földek haszonélvezetével kezdték díjazni a belső embereket, akkor a világ nem várt oly sokat tőlük. De bizony ma a különféle tudományágak, s köztük a papi tudományok előhaladott korában, ha a papi és tanítói hivatal kívánalmainak meg akarunk felelni, s csak tized részben is eleget tenni azon kötelességeknek, melyeket boldog boldogtalan nyakunkba akaszt; ha a vallás-erkölcsi élet tovább hanyatlásának komolyan gátot akarunk vetni, akkor félre az ásáté, kapáté jelszóval, s helyébe találjunk valami újabb divatut, pl. olvasgassatok, tanulmányozzatok. Ez, úgy hiszem, igen komoly megfontolást érdemel.

A mi már az ekklézsiák csoportosítását, vagyis a kisebbnek a nagyobb mellé leány-ekklézsia gyanánt való csatolását illeti, ez oly módja lenne a jóvedelem emelésének, melyet pro és contra lehet védelmezni. Anynyi áll, mint ezt a t. szerkesztő ur is megjegyzi, hogy ha egy kevés tagból álló ekklézsia, kivált más felekezetűek közé szoritottan, tétetik egy távoli ekklézsia filiájává, ez anynyi lenne, mint homlokára írni a pusztulást. Azonban a mit egy helyt nem, másutt czélszerűen alkalmazhatni. Pl. Udvarhely-

széken, a hol minden félórai távolságra egy község, s evel egy ekklézsiánk van, s minthogy ezek egyszersmind a legnagyobb ekklézsiáink is, úgy hiszem a leányosítást igen sikeresen lehetne keresztülvinni. Sőt ilyen helyeken mulhatlan szükség is; mert gyenge ekklézsiák csak gyenge papokat tarthatnak, a kik az egyház süllyedező hajóját megmenteni netaláni szükség esetén aligha lesznek képesek.

S még egyet legyen szabad felemlítenem. S ez a belső embereket méltán megillető erkölcsi gyámolítás. Mi azonban nem azt akarja jelteni, hogy a hibára és erkölcsi vétségre szemet húnnyanak az illető helyen és azt leplezgezzék; mert isteni és emberi törvények egyaránt követelik a bűnös bűnhődését. Hanem csak anynyit kérünk, hogy ha valamelyik belső embert ok nélkül hivei megtámadják, minek megtörténtét példák igazolják, s ha becsületét bészennyezni akarják olyanok, kiknek talán a pap igazságos, de szigorú eljárása nem tetszik, s hogy a vád a való színét nyerve, megvesztegetett tanukat szereznek (hiszen urunk ellen is támadtak hamis tanuk): vitessék a legszigorubb vizsgálat, s ha kiderül az alaptalan, roszakaratu és magán boszu szülte megtámadás, minek egyéb célja nem volt, csak a belső ember pellengérré állítása s erkölcsi bészennyezése, azon kívül, hogy a belső ember az ítélet kimondásával büntelennek nyilvánítatik, az illetők is a becsület-sértésért peresíttessenek bé az egyházi felsőbbség által; mert nem áll az, a mit Kajafás mondott, hogy jobb egy embernek elveszni a községért. Itt legalább s ilyen értelemben nem. Így aztán gát lesz vetve az oly gyakori, s minden alap nélküli megtámadtatásoknak azok részéről, kik, mert kenyeret adnak szolgálatunkét, azt akarják elhíttetni magukkal, hogy kegyelem kenyeret eszünk.

S evel bé is fejezem cikkemet azon reményben, hogy számára tért találok a Ker. Magvetőben, ha egyébért nem, legalább hogy másokat is egyik vagy másik felhozott nézetem által az ügy tisztábbá tétele végett felszólalásra indítsak. Minél több anyagot hordunk össze, valamely mesteri kéz annál inkább válogathat műve összeállítására belőlük. Minek megtörténtét szívemből óhajtom.*).

Ú r m ö s i K á l m á n.

*) E cikket adjuk, a mint vettük. Megjegyzéseinket akkorra tartjuk fen, a mikor e minden esetre nagy fontosságú kérdés, remélhetőleg több oldalról meg fog vitattatni. Szerk.